

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความผาสุกของพยาบาลวิชาชีพแผนกอุบัติเหตุ และฉุกเฉินในโรงพยาบาลตติยภูมิ กรุงเทพมหานคร

Factors Related to Well-Being Among Professional Nurses in an Emergency Department in Tertiary Hospitals, Bangkok Metropolitan

พิตตินันท์ สายดำ วาสิณี วิเศษฤทธิ์*

Pittinun Saidam Wasinee Wisesrith*

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย 10330

Faculty of Nursing Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand 10330

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงบรรยายแบบสหสัมพันธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความผาสุกและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ ได้แก่ การมีอิสระแห่งตน พฤติกรรมภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ผู้ปฏิบัติงานของหัวหน้างาน และบรรยากาศความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน กับความผาสุกของพยาบาลวิชาชีพแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉินใน โรงพยาบาลตติยภูมิ กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานแผนกอุบัติเหตุและฉุกเฉินไม่น้อยกว่า 1 ปี จำนวน 163 ราย คัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google Form เครื่องมือวิจัยผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้วยการประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (CVI = .97, .88, .96 และ .99) และการทดสอบความเที่ยง (ค่าความเชื่อมั่น = .93, .80, .97 และ .93) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า พยาบาลวิชาชีพแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉินในโรงพยาบาลตติยภูมิ กรุงเทพมหานคร มีความผาสุกโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 3.79$, $SD = .41$) โดยบรรยากาศความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน การมีอิสระแห่งตน และพฤติกรรมภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ผู้ปฏิบัติงานของหัวหน้างาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผาสุกของพยาบาลวิชาชีพแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉินในโรงพยาบาลตติยภูมิ กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .504$, .493 และ .426 ตามลำดับ)

คำสำคัญ : ความผาสุก, พยาบาลวิชาชีพแผนกอุบัติเหตุและฉุกเฉิน, โรงพยาบาลตติยภูมิ กรุงเทพมหานคร, การมีอิสระแห่งตน, บรรยากาศความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน

Abstract

This descriptive correlational study examined the level of well-being and its associated factors autonomy, supervisor caring leadership behaviors, and safety climate among professional nurses working in Emergency Departments of tertiary hospitals in the Bangkok Metropolitan area. The sample included 163 nurses with at least one year of experience, selected through multistage random sampling. Data were collected via an online questionnaire administered through Google Forms. The instruments comprised a well-being questionnaire, an autonomy questionnaire, a supervisor caring leadership behavior questionnaire,

*Corresponding Author : Email : Wwasinee,W@gmail.com

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย จากคณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

and a safety climate questionnaire. Content validity was assessed by five experts, with CVI values of .97, .88, .96, and .99, respectively. Reliability was confirmed with Cronbach's alpha coefficients of .93, .80, .97, and .93. Data analysis employed descriptive statistics and Pearson's correlation coefficient.

The results showed that participants' overall well-being was at a high level ($M = 3.79$, $SD = .41$). In addition, safety climate, autonomy, and supervisor caring leadership behaviors were positively correlated with nurses' well-being at statistically significant levels ($p < .05$), with correlation coefficients of .504, .493, and .426, respectively.

Keyword : Well-being, Professional nurses in emergency departments, Tertiary Hospitals, Autonomy, Safety climate in work

บทนำ

สถานการณ์การระบาดของโรคโควิด 19 ซึ่งเป็นโรคอุบัติใหม่ ผู้ป่วยเกิดการเจ็บป่วยเฉียบพลันฉุกเฉิน ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในระบบบริการสุขภาพ โดยเฉพาะแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉินซึ่งเป็นหน่วยงานด่านหน้า จำเป็นต้องมีการเตรียมพร้อมเพื่อรองรับการดูแลผู้ป่วยที่อาจติดเชื้อ โดยสมมติฐานว่าผู้ป่วยทุกรายมีความเสี่ยงติดเชื้อ หน่วยงานจึงได้มีการปรับปรุงด้านอาคารสถานที่ รวมทั้งพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการควบคุมการติดเชื้อ² การดูแลผู้ป่วยในสถานการณ์โควิด 19 แตกต่างจากภาวะปกติอย่างมีนัยสำคัญ ในด้านการประเมินคัดกรอง การใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล และการสื่อสารในทีมสหสาขาวิชาชีพ^{3,4} ภายหลังการระบาด แนวทางการดูแลผู้ป่วยมีการปรับเปลี่ยนอย่างถาวร โดยเน้นมาตรการคัดกรอง การสวมอุปกรณ์ป้องกัน และการปฏิบัติตามแนวทางควบคุมการติดเชื้ออย่างเข้มงวด แม้อัตราการแพร่ระบาดจะลดลงและโรคได้ถูกจัดเป็นโรคประจำถิ่น⁵ ทั้งนี้พยาบาลแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉินซึ่งต้องเผชิญกับความเสี่ยงสูงได้ผ่านการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านสภาพแวดล้อม บุคลากร และกระบวนการดูแลอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง⁶ งานวิจัยนี้จึงมีความสำคัญในการศึกษาและทำความเข้าใจผลกระทบดังกล่าวต่อการปฏิบัติงาน

แผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉินยังคงให้ความสำคัญกับมาตรการป้องกันการติดเชื้ออย่างเข้มงวด เช่น การใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลตามระดับความเสี่ยง⁷ เกิดความเข้าใจและการจัดการของพยาบาลในการรับมือสถานการณ์โรคโควิด 19⁸ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อพยาบาลวิชาชีพในแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน ทั้งในด้านการงานที่เพิ่มขึ้น ความเสี่ยงต่อการติดเชื้อ ทำงานด้วยความรีบเร่ง และผลกระทบต่อครอบครัว เศรษฐกิจ และสังคม^{6,7} พยาบาลต้องเผชิญกับ

ความเหนื่อยล้า ความวิตกกังวล และความเครียดสูงกว่าปกติจากการปฏิบัติงานในสภาวะโรคอุบัติใหม่ที่ไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา⁹ ที่พบว่าพยาบาลที่ดูแลผู้ป่วยโควิด 19 มีความเหนื่อยล้า วิตกกังวล และซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ ผลกระทบจากการระบาดของโรคโควิด 19 ยังสะท้อนให้เห็นถึงภาวะขาดแคลนบุคลากร พยาบาลบางส่วนรู้สึกไม่ยุติธรรมจากการจัดสรรค่าตอบแทนที่ไม่แน่นอน¹⁰ ผลกระทบนี้อาจส่งผลกระทบต่อความผาสุกของพยาบาลวิชาชีพ

ความผาสุกของพยาบาลวิชาชีพแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน เป็นการรับรู้ถึงความสมบูรณ์แข็งแรงทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ และจิตวิญญาณ ตามแนวคิด¹¹ ที่มองความผาสุกเป็นองค์รวมของวิถีชีวิตทั้งหมด เมื่อพยาบาลได้รับการส่งเสริมความผาสุกอย่างเหมาะสม จะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี การบริการที่มีคุณภาพ และสร้างความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการ จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าการศึกษาคความผาสุกของพยาบาลวิชาชีพแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉินมีจำนวนจำกัด งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความผาสุกของพยาบาลวิชาชีพแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน โรงพยาบาลตติยภูมิ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย ได้แก่ การมีอิสระแห่งตน ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกของพยาบาลในแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน เนื่องจากเป็นการสะท้อนถึงความสามารถในการตัดสินใจด้วยตนเองอย่างมั่นใจและมีอิสระในการปฏิบัติงาน โดยพยาบาลที่ได้รับการสนับสนุนให้อิสระในการใช้ความรู้และทักษะของตนเอง จะมีความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและมีบทบาทสำคัญในการดูแลผู้ป่วย ภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ผู้ปฏิบัติงาน มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อทั้งประสิทธิภาพของการบริการพยาบาลและความผาสุกของพยาบาลผู้ปฏิบัติงาน โดยเฉพาะในแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน ซึ่งมีลักษณะงานที่ตึงเครียด

เร่งด่วน และมีความเสี่ยงสูง ภาวะผู้นำที่เอาใจใส่คือรูปแบบการบริหารที่เน้นการเข้าใจ เห็นคุณค่า และสนับสนุนผู้ปฏิบัติงานในทุกมิติ และบรรยากาศความปลอดภัยในการปฏิบัติงานเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อความรู้สึกมั่นคงและไว้วางใจของบุคลากรในองค์กร โดยเฉพาะในบริบทของพยาบาลแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน ซึ่งเป็นพื้นที่ปฏิบัติงานที่มีความเสี่ยงสูง ทั้งในด้านการสัมผัสเชื้อโรค การรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉินเฉียบพลัน และการเผชิญกับพฤติกรรมของผู้ป่วยหรือญาติที่อาจไม่สามารถควบคุมได้ บรรยากาศในการทำงานที่ปลอดภัย จึงเป็นพื้นฐานที่ช่วยให้พยาบาลสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีสุขภาวะที่ดีกับความผาสุกของพยาบาล ผลการศึกษาจะเป็นข้อมูลสำคัญที่สนับสนุนให้ผู้บริหารทางการพยาบาลตระหนักถึงความจำเป็นในการส่งเสริมความผาสุกของพยาบาลอย่างเป็นระบบ เพื่อธำรงรักษาความผาสุกของพยาบาลที่ครอบคลุมทุกมิติ

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาความผาสุกของพยาบาลวิชาชีพแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉินในโรงพยาบาลตติยภูมิกรุงเทพมหานคร
- 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีอิสระแห่งตน ภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ผู้ปฏิบัติงาน และบรรยากาศความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน กับความผาสุกของพยาบาลวิชาชีพแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉินในโรงพยาบาลตติยภูมิกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาความผาสุกของพยาบาลวิชาชีพ แผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉินในโรงพยาบาลตติยภูมิ กรุงเทพมหานคร โดยใช้แนวคิด 11 ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านจิตใจ และด้านจิตวิญญาณ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผาสุกมี 2 ประการ ได้แก่ 1. ปัจจัยด้านบุคคล คือ 1) การมีอิสระแห่งตน และ 2. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม คือ 1) ภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ผู้ปฏิบัติงาน 2) บรรยากาศความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน” ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยดังกล่าว ซึ่งมีแนวเหตุผลว่ามีความสัมพันธ์กันด้วยการวิจัยเชิงบรรยาย ซึ่งมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบท และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับวงการสาธารณสุข ทั้งโรคอุบัติใหม่ การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่รวดเร็ว พยาบาลวิชาชีพ โดยเฉพาะพยาบาลวิชาชีพ

แผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉินในโรงพยาบาลตติยภูมิ กรุงเทพมหานคร ที่ต้องได้รับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งการปฏิบัติงาน ความเสี่ยงต่าง ๆ เป็นกลุ่มหนึ่งที่มีความเสี่ยงมากต่อการเกิดปัญหาความผาสุกทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และจิตวิญญาณ

สมมติฐานการวิจัย หรือ คำถามการวิจัย

- 1) ความผาสุกของพยาบาลวิชาชีพแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉินในโรงพยาบาลตติยภูมิ กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับใด
- 2) การมีอิสระแห่งตน ภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ผู้ปฏิบัติงาน และบรรยากาศความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์กับความผาสุกของพยาบาลวิชาชีพแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉินในโรงพยาบาลตติยภูมิ กรุงเทพมหานคร หรือไม่อย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive research) ในลักษณะการศึกษาเชิงสหสัมพันธ์ (Correlation study) เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์ ได้แก่ การมีอิสระแห่งตน พฤติกรรมภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ผู้ปฏิบัติงานของหัวหน้างาน และบรรยากาศความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน กับความผาสุกของพยาบาลวิชาชีพแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉินในโรงพยาบาลตติยภูมิ กรุงเทพมหานคร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉินในโรงพยาบาลตติยภูมิ กรุงเทพมหานคร ซึ่งสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีจำนวน 758 คน (สำรวจจากฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลตติยภูมิของรัฐ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2567)

กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน โดยเลือกพยาบาลที่มีประสบการณ์ปฏิบัติงานในแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉินอย่างน้อย 1 ปี จากโรงพยาบาล 3 แห่งในกรุงเทพมหานคร อนาคตกลุ่มตัวอย่างคำนวณโดยใช้โปรแกรม G*power กำหนดอำนาจการทดสอบที่ 80% และระดับนัยสำคัญที่ .05¹² กำหนดค่าความสัมพันธ์ที่ .14¹³ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 148 คน เพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูลและกลุ่มตัวอย่างที่อาจไม่สมบูรณ์ เพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 10^{12,14} รวมทั้งหมด 163 คน

เกณฑ์ การคัดเลือกผู้ร่วมวิจัย/อาสาสมัคร
(Inclusion criteria)

พยาบาลวิชาชีพแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน โรงพยาบาล
ตติยภูมิ กรุงเทพมหานคร จำนวน 3 แห่ง ที่สำเร็จการศึกษา
ระดับปริญญาตรี เทียบเท่าหรือสูงกว่า ได้ขึ้นทะเบียนเป็น
ผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง
มีประสบการณ์ทำงานแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน 1 ปีขึ้นไป
และให้ความยินยอมร่วมมือในการวิจัย

เกณฑ์การคัดออกผู้ร่วมวิจัย/อาสาสมัคร (Exclusion
criteria)

อาสาสมัครที่มีคุณสมบัติไม่ตรงตามเกณฑ์การ
คัดเลือก ไม่สมัครใจหรือยินยอมในการเข้าร่วมโครงการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม
ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล อายุ
เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน
ในแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน และรายได้รวมทั้งหมดต่อเดือน
จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความผาสุกของพยาบาล
พัฒนาจากแบบสอบถามการมีสุขภาวะ¹³ ตามแนวคิด¹¹
ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม
ด้านสังคม ด้านอารมณ์ และด้านจิตวิญญาณ รวม 25 ข้อ
ใช้มาตรวัดแบบ Rating scale 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการมีอิสระแห่งตน
พัฒนาจากแบบวัดอิสระแห่งตน¹⁵ ตามแนวคิด¹⁶ ประกอบด้วย
3 ด้าน ได้แก่ อิสระแห่งตนด้านความคิด อิสระแห่งตน
ด้านอารมณ์ และอิสระแห่งตนด้านการกระทำ รวม 11 ข้อ
ใช้มาตรวัดแบบ Rating scale 5 ระดับ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามพฤติกรรมภาวะผู้นำที่เอาใจ
ใส่ผู้ปฏิบัติงานของหัวหน้างาน พัฒนาจากแบบสอบถาม
พฤติกรรมภาวะผู้นำที่เอาใจใส่¹⁷ ตามแนวคิด¹⁸ ประกอบด้วย
6 ด้าน ได้แก่ ด้านการให้ขวัญกำลังใจและชมเชยในการทำงาน
ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ปฏิบัติงาน ด้านการช่วยเหลือ
และการสอนในระหว่างปฏิบัติงาน ด้านการเอาใจใส่ใน
การปฏิบัติงาน ความเป็นอยู่และครอบครัว ด้านการสอบถาม
ความต้องการการพัฒนาความก้าวหน้าและความสามารถในการ
ปฏิบัติงาน และด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอยู่
ร่วมกันอย่างมีความสุข รวม 17 ข้อ ใช้มาตรวัดแบบ

Rating scale 5 ระดับ

ตอนที่ 5 แบบสอบถามบรรยากาศความปลอดภัย
ในการปฏิบัติงาน พัฒนาจากแบบสอบถามบรรยากาศ
ความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน¹³ ตามแนวคิด¹⁹ ประกอบด้วย
6 ด้าน ได้แก่ ด้านความพร้อมของอุปกรณ์ป้องกัน
ด้านการบริหารความปลอดภัย ด้านการตรวจสอบความ
ปลอดภัย ด้านการฝึกอบรมความปลอดภัย ด้านการจัดการ
ความสะอาดของสถานที่ทำงาน และด้านการสื่อสารที่ดี
ในหน่วยงาน รวม 23 ข้อ ใช้มาตรวัดแบบ Rating scale 5 ระดับ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้
ในการวิจัยครั้งนี้ ได้รับการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา
ความสอดคล้องและเหมาะสมของภาษาที่ใช้ รวมทั้งข้อเสนอ
แนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วยอาจารย์
พยาบาล 3 ท่าน ผู้ตรวจการแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน
1 ท่าน และพยาบาลปฏิบัติการแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน 1 ท่าน
ได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (CVI) เท่ากับ .97, .88, .96 และ
.99 ตามลำดับ ส่วนความเที่ยงของเครื่องมือ นำไปทดลองใช้กับ
พยาบาลวิชาชีพแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
สภากาชาดไทย จำนวน 30 ราย ได้ค่าความเที่ยง คำนวณ
หาค่าสัมประสิทธิ์คอนบราคแอลฟา (Cronbach' s alpha
coefficient) ของแบบสอบถามความผาสุกของพยาบาล
แบบสอบถามการมีอิสระแห่งตนเท่ากับ แบบสอบถาม
พฤติกรรมภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ผู้ปฏิบัติงานของหัวหน้างาน
เท่ากับ และแบบสอบถามบรรยากาศความปลอดภัยใน
การปฏิบัติงานเท่ากับ.93, .80, .97 และ .93 ตามลำดับ

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างการวิจัย การวิจัย
ครั้งนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรม
การวิจัยในคน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เลขที่ COA No.205/67
IRB ลงวันที่รับรอง 23 กันยายน 2567 โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
สภากาชาดไทย เลขที่ COA No.1325/2024 IRB No.0704/67
ลงวันที่รับรอง 6 ตุลาคม 2567 โรงพยาบาลศิริราช เลขที่ COA
No. Si 913/2024 ลงวันที่รับรอง 27 พฤศจิกายน 2567 และ
โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช เลขที่ IRB No.100/67 ลงวันที่
รับรอง 9 ธันวาคม 2567 โดยผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของ
โครงการวิจัย การเข้าร่วมวิจัยและสิทธิในการถอนตัวออกจาก
โครงการวิจัย โดยไม่เกิดผลกระทบใด ๆ ต่อผู้เข้าร่วมโครงการ
การนำเสนอข้อมูลจะกระทำในภาพรวมไม่ระบุเป็นรายบุคคล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ภายหลังได้รับการรับรอง
จริยธรรมการวิจัยจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โรงพยาบาล

จุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย โรงพยาบาลศิริราช และ
โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช ผู้วิจัยขออนุญาตเก็บข้อมูล
วิจัยจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลทั้ง 3 แห่ง และประสานงาน
ตามลำดับชั้นการบริหารของโรงพยาบาล ผู้เข้าร่วมวิจัยจะ
ได้รับข้อมูลผ่านใบประชาสัมพันธ์จากหัวหน้าหอผู้ป่วย
โดยการเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google
form ประกอบด้วยคำถาม 5 ตอน รวม 82 ข้อ ใช้เวลา
ตอบประมาณ 30-45 นาที ผู้วิจัยติดตามการตอบแบบสอบถาม
ด้วยตนเอง ผ่านระบบ Google form ตั้งแต่วันที่ 26 พฤศจิกายน
2567 ถึง 7 กุมภาพันธ์ 2568 ได้รับการตอบกลับแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความผาสุกของพยาบาลวิชาชีพ แผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉินในโรงพยาบาล
ตติยภูมิ กรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นรายด้านและโดยรวม (n=163)

ความผาสุกของพยาบาล	Mean	SD	ระดับความผาสุก
- ด้านจิตวิญญาณ	4.18	.56	ระดับมาก
- ด้านสังคม	4.14	.50	ระดับมาก
- ด้านอารมณ์	3.73	.54	ระดับมาก
- ด้านจิตใจ	3.58	.48	ระดับมาก
- ด้านร่างกาย	3.26	.78	ระดับปานกลาง
ผลรวมเฉลี่ย	3.79	.41	ระดับมาก

Mean = ค่าเฉลี่ย

SD = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 1 พบว่า ในภาพ
รวมพยาบาลวิชาชีพแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉินมีความผาสุกโดยรวม
อยู่ในระดับมาก (M = 3.79, SD = .41) เมื่อพิจารณาเป็นราย
ด้านพบว่า ความผาสุกทางด้านจิตวิญญาณอยู่ในระดับมากที่สุด
(M = 4.18, SD = .56) รองลงมาคือด้านสังคม ด้านอารมณ์ และ
ด้านจิตใจอยู่ในระดับมาก (M = 4.14, SD = .50, M = 3.73,
SD = .54 และ M = 3.58, SD = .48 ตามลำดับ) ส่วนความ

ที่สมบูรณ์ จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิง
พรรณนา การวิเคราะห์สถิติสัมพันธ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน
(Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)
กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการวิจัย

1. พยาบาลวิชาชีพแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉินมีความ
ผาสุกโดยรวมอยู่ในระดับมาก (M = 3.79, SD = .41)

ผาสุกทางด้านร่างกายอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าคะแนนเฉลี่ย
ต่ำสุด (M = 3.26, SD = .78)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศความปลอดภัย
ในการปฏิบัติงาน การมีอิสระแห่งตน และพฤติกรรมภาวะผู้นำ
ที่เอาใจใส่ผู้ปฏิบัติงานของหัวหน้างาน กับความผาสุกของ
พยาบาลวิชาชีพแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน โรงพยาบาลตติยภูมิ
กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 2 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการมีอิสระแห่งตน พฤติกรรมภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ผู้ปฏิบัติงานของหัวหน้างาน
และบรรยากาศความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน กับความผาสุกของพยาบาลวิชาชีพแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉินในโรงพยาบาลตติยภูมิ
กรุงเทพมหานคร

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	ระดับความสัมพันธ์
- บรรยากาศความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน	.504**	ปานกลาง
- การมีอิสระแห่งตน	.493**	ปานกลาง
- พฤติกรรมภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ผู้ปฏิบัติงานของหัวหน้างาน	.426**	ปานกลาง

** P < .05

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน การมีอิสระแห่งตน และพฤติกรรมภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ผู้ปฏิบัติงานของหัวหน้างาน มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับความผาสุกของพยาบาลวิชาชีพแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน โรงพยาบาลตติยภูมิ กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .504$, $r = .493$ และ $r = .426$ ตามลำดับ)

การอภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาความผาสุกของพยาบาลวิชาชีพแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉินในโรงพยาบาลตติยภูมิ กรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษาพบว่า พยาบาลวิชาชีพแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉินในโรงพยาบาลตติยภูมิ กรุงเทพมหานคร มีความผาสุกโดยรวมอยู่ในระดับมาก นั้นสะท้อนให้เห็นว่าแม้จะปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยความเร่งรีบและการตัดสินใจฉุกเฉิน พยาบาลยังสามารถรักษาสภาวะความเป็นอยู่ที่ดีได้ในหลายมิติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด¹¹ ที่มองว่า ความผาสุกเป็นภาวะที่บุคคลสามารถใช้ชีวิตอย่างมีความหมายและเกิดสมดุลในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณสอดคล้องกับการศึกษา ที่พบว่าความเหนื่อยล้า การขาดแรงจูงใจ และการรับรู้ถึงความบกพร่องทางสติปัญญาส่งผลต่อความตั้งใจลาออกและความผาสุกของพยาบาลในแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉินในประเทศไทย²⁰ และการศึกษาที่รายงานว่าการพยาบาลในแผนกฉุกเฉินในช่วงหลังโควิด 19 มีการปรับตัวทางอารมณ์และมีความยืดหยุ่นสูง ช่วยส่งเสริมสภาวะในงานแม้เผชิญความเครียดสูง²¹ และด้วยนโยบายเชิงรุกของกระทรวงสาธารณสุขในการดูแลสุขภาพบุคลากรทางการแพทย์ รวมถึงการตรวจสุขภาพประจำปีและการส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย มีส่วนสนับสนุนให้พยาบาลสามารถดูแลสุขภาพตนเองได้ดีขึ้น ซึ่งส่งผลเชิงบวกต่อความผาสุกของตนเอง

2. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน การมีอิสระแห่งตน และพฤติกรรมภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ผู้ปฏิบัติงานของหัวหน้างาน กับความผาสุกของพยาบาลวิชาชีพแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉินในโรงพยาบาลตติยภูมิ กรุงเทพมหานคร

2.1 บรรยากาศความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับความผาสุกของพยาบาลวิชาชีพแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉินในโรงพยาบาลตติยภูมิ กรุงเทพมหานคร นั้นหมายถึงหากความปลอดภัย

ในการปฏิบัติงานมีมากเท่าไร พยาบาลวิชาชีพจะมีความผาสุกมากเท่านั้น อธิบายว่าบรรยากาศความปลอดภัยในการปฏิบัติงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคลากรเกิดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานว่าจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างปลอดภัยภายใต้สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย โดยเฉพาะกับพยาบาลวิชาชีพที่มีโอกาสสัมผัสสิ่งคุกคามหรือได้รับอันตรายจากการทำงานมากที่สุด การมีบรรยากาศการทำงานที่ปลอดภัยเป็นรากฐานสำคัญที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและความผาสุกในหลากหลายมิติของพยาบาลวิชาชีพตามแนวคิด¹¹ สอดคล้องกับการศึกษาในประเทศไทย พบงานวิจัยที่รายงานว่า การรับรู้ถึงความปลอดภัยในการทำงานสัมพันธ์เชิงบวกกับความผาสุกทางจิตใจและความตั้งใจคงอยู่ในงานของพยาบาลฉุกเฉิน²¹ เช่นเดียวกับการศึกษา²² ที่ยืนยันว่าความปลอดภัยในการทำงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลในโรงพยาบาลรัฐ การจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ส่งเสริมความเชื่อมั่นของพยาบาลว่าการปฏิบัติงานมีความเสี่ยงต่ำ

2.2 การมีอิสระแห่งตนมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับความผาสุกของพยาบาลวิชาชีพแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉินในโรงพยาบาลตติยภูมิ กรุงเทพมหานคร การมีอิสระในการประเมิน ตัดสินใจ และดำเนินการทางการพยาบาลอย่างรวดเร็ว เหมาะสม เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งเสริมความผาสุกทางจิตใจ อารมณ์ และจิตวิญญาณของพยาบาล สอดคล้องกับงานวิจัยในประเทศที่พบว่า การมีอิสระแห่งตนมีผลเชิงบวกต่อสภาวะของพยาบาลในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหม¹⁵ และงานวิจัยต่างประเทศศึกษาพยาบาลในแผนกฉุกเฉินในจอร์แดนพบว่า autonomy มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผาสุกอย่างมีนัยสำคัญ ($r = .47$, $p < .01$)²³

2.3 พฤติกรรมภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ผู้ปฏิบัติงานของหัวหน้างาน มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับความผาสุกของพยาบาลวิชาชีพแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉินในโรงพยาบาลตติยภูมิ กรุงเทพมหานคร นั้นหมายถึงว่า หากพฤติกรรมภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ผู้ปฏิบัติงานของหัวหน้างานเพิ่มมากขึ้น ความผาสุกก็จะเพิ่มขึ้นเช่นกัน เนื่องจากภาวะผู้นำที่เน้นการเอาใจใส่ผู้ปฏิบัติงาน มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่สนับสนุนความผาสุกของพนักงาน โดยเฉพาะพยาบาลแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน ต้องเผชิญกับความเครียดและการตัดสินใจอย่างเร่งด่วน ซึ่งภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อการปรับกระบวนการทำงานเพื่อให้บรรลุประสิทธิภาพ

ขององค์กรแล้ว ผู้บริหารยังต้องให้ความสนใจต่อบุคลากรในองค์กรด้วย ภาวะผู้นำนั้นถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารในการที่จะนำพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จได้ สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้การเอาใจใส่ผู้ปฏิบัติงานมีบทบาทสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่สนับสนุนความผาสุก พฤติกรรมภาวะผู้นำที่แสดงความเอาใจใส่ มีผลโดยตรงต่อความสุขในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่าภาวะผู้นำที่เอาใจใส่มีผลเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญ²⁴

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการทำวิจัยในครั้งนี้

1. ผู้บริหารทางการพยาบาลควรสร้างบรรยากาศการทำงานที่ปลอดภัย ด้วยการจัดหาอุปกรณ์และมาตรการความปลอดภัย จัดอัตรากำลังที่เหมาะสม จัดอบรมและดูแลสภาพแวดล้อมให้สะอาด รวมทั้งส่งเสริมอิสระในการคิดและการปฏิบัติงาน เพื่อให้พยาบาลมั่นใจและทำงานได้เต็มศักยภาพ อีกทั้งควรมีภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความผาสุกของพยาบาลวิชาชีพ
2. ผู้บริหารทางการพยาบาลสามารถนำผลการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อความผาสุก ใช้เป็นแนวทางพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดความผาสุกของพยาบาลวิชาชีพแผนกอุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน

ข้อเสนอแนะสำหรับทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลการวิจัยในโรงพยาบาลประเภทอื่น ๆ เช่น โรงพยาบาลระดับปฐมภูมิ โรงพยาบาลมหาวิทยาลัย และโรงพยาบาลเอกชน
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ เพิ่มเติมที่อาจมีผลต่อความผาสุก เพิ่มเติม เช่น การสนับสนุนทางสังคม (Social Support) ภาวะการหมดไฟในการทำงาน (Burnout) เพื่อเพิ่มความลึกซึ้งในการศึกษาผลกระทบของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีต่อความผาสุกของพยาบาล

References

1. World Health Organization. Infection prevention and control during health care when coronavirus disease (COVID-19) is suspected or confirmed: Interim guidance. Geneva: WHO; 2021.

2. Centers for Disease Control and Prevention. Guidance for healthcare workers during COVID-19 pandemic. Atlanta: CDC; 2022.
3. Phan LT, Sweeney DM, Maita D, Moritz DC, Bleasdale SC & Jones RM. Respiratory viruses and personal protective equipment use among healthcare workers: A review. *Infection Control and Hospital Epidemiology*. 2021;42(3):254-60.
4. Heidari A, Jafari Navimipour N, Unal M & Toumaj S. Machine learning applications for COVID-19 outbreak management. *Neural Computing and Applications*. 2022;34(18):15313-48.
5. Ministry of Public Health. Coronavirus disease (COVID-19) situation report, Thailand. Bangkok: Bureau of Epidemiology, Department of Disease Control; 2022. (in Thai)
6. Klamthuek D. The experience of being a nurse working in the emergency department in the new era at a general hospital [master's thesis]. Bangkok: Faculty of Nursing, Chulalongkorn University; 2022. (in Thai)
7. Nguyen LH, Drew DA, Graham MS, Joshi AD, Guo CG, Ma W & et al.; COronavirus Pandemic Epidemiology Consortium. Risk of COVID-19 among front-line health-care workers and the general community: a prospective cohort study. *Lancet Public Health*. 2020;5(9):e475-83.
8. Panvilai K, Panvilai S, Akkarawongsapat R, Papattaradol C & Srasong C. Clinical characteristics of coronavirus disease 2019 (COVID-19) patients in Vajira Hospital in nursing perspective. *Journal of The Royal Thai Army Nurses*. 2024;25(2):83-91. (in Thai)
9. Duan X, Sun H, He Y, Yang J, Li X, Taparua K & et al. Personal protective equipment in COVID-19: impacts on health performance, work-related injuries, and measures for prevention. *Journal of Occupational and Environmental Medicine*. 2021;63(3):221-5.

10. Komon C. Nurses' experiences in caring for patients with coronavirus disease 2019 (COVID-19) in intensive care units. [master's thesis]. Bangkok: Faculty of Nursing, Chulalongkorn University; 2022. (in Thai)
11. Butler JT. Principles of health education and health promotion. 3rd ed. Englewood (CO): Morton; 2001.
12. Thato R. Nursing research: Concepts and applications. 5th ed. Bangkok: Textbook Project of Health Facilities, Faculty of Nursing, Chulalongkorn University; 2022. (in Thai)
13. Thongma P & Wivatvanit S. Predicting factors of well-being among professional nurses in a public university hospital. *Journal Nursing Science Chulalongkorn University*. 2017; 29(3):30-41. (inThai)
14. Dillman DA. Mail and internet surveys: the tailored design method. 2nd ed. New York: John Wiley and Sons; 2000.
15. Booncharoenphon T. The influence of perceived organizational climate on psychological well-being with autonomy, competence, and relatedness as mediators among professional nurses in a Ministry of Defence hospital [master's thesis]. Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University; 2022. (in Thai)
16. Deci EL & Ryan RM. Human autonomy: the basis for true self-esteem. In: Kernis MH, editor. *Efficacy, agency, and self-esteem*. New York: Plenum Press; 1995.
17. Krairoek M. Caring leadership behavior of head nurses in community hospitals under the Ministry of Public Health, Region 14. *Journal of Nurses Association of North Eastern Thailand*. 2012;30(4):156-65. (in Thai)
18. Sherman RO, Bishop M, Eggenberger T & Karden R. Development of a leadership competency model. *Journal of Nursing Administration*. 2007;37(2):85-94.
19. Gershon RR, Karkashian CD, Grosch JW, Murphy LR, Escamilla-Cejudo A, Flanagan PA & et al. Hospital safety climate and its relationship with safe work practices and workplace exposure incidents. *American Journal of Infection Control*. 2000;28(3):211-21.
20. Sungbun S, Naknoi S, Somboon P & Thosingha O. Impact of the COVID-19 pandemic crisis on turnover intention among nurses in emergency departments in Thailand: a cross-sectional study. *BioMed Central Nursing*. 2023;22(1):337-45.
21. Kako J, Ito Y, Kajiwarra K, Kimura Y, Kakeda T, Hamanishi S & et al. Impact of the COVID-19 pandemic on mental health of nursing students in Japan: protocol for a cross-sectional study. *British Medical Journal Open*. 2021;11(12):e055916.
22. Waewkrathok N. The association between psychosocial factors and psychological well-being at workplace among Emergency Medical Technicians [master's thesis]. Chonburi: Burapha University; 2020. (in Thai)
23. Li X, Zhou Y & Xu X. Factors associated with the psychological well-being among front-line nurses exposed to COVID-2019 in China: a predictive study. *Journal of Nursing Management*. 2021;29(2):240-9.
24. Schneider A & Weigl M. Associations between psychosocial work factors and provider mental well-being in emergency departments: a systematic review. *PLoS ONE*. 2018;13(6): e0197375.